

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Протокол № 2 від 29.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Економіка бізнесу

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
д.е.н., професор

_____ Дмитро Шиян

Завідувач кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу

_____ Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

_____ Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Сучасна економіка характеризується процесами глобалізації, які супроводжуються розвитком корпоративного сектора. Створення корпоративних структур відповідає інтересам як держави, так і приватного бізнесу. Значний вплив розвитку корпорацій на національні фінансові ринки та особливості організації корпоративних фінансів потребують особливої уваги до проблем управління фінансами з метою досягнення стійкого фінансового стану корпорацій. Суттєва роль в вирішенні цих проблем належить фінансовому менеджменту, який виступає одним із методів спостереження та пристосування до постійно змінюваних умов ринку. Фінансовий менеджмент є головним елементом фінансового управління і аудиту.

Основною метою управління фінансами корпорацій є одержання максимальної кількості інформації, яка об'єктивно і точно дасть змогу оцінити фінансовий стан, зміни в структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами і кредиторами, і відпрацювати достовірні припущення і заходи для покращення фінансових умов діяльності корпорації. Практично всі користувачі фінансових звітів корпорацій використовують методи фінансового менеджменту для прийняття рішень з оптимізації своїх інтересів. Ці рішення приймаються в сфері формування дивідендної та інвестиційної політики, оптимізації структури капіталу та інших аспектів управління фінансами корпорацій.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів компетентностей щодо використання системи знань з управління фінансами корпорацій, визначення стратегії і тактики фінансового забезпечення корпорацій, набуття необхідної сукупності теоретичних і практичних знань, вмінь та навичок для використання технологій та інструментарію фінансового управління корпораціями.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності
PH1	ЗК1
PH7	ЗК2
PH9	ЗК6
PH10	СК1
PH11	СК3
PH12	СК4
PH14	СК6
PH15	СК7
	СК8
	СК10

де:

PH1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

PH7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

РН15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

РН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

РН15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим компетентності управлінських рішень.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Аналіз фінансової інформації в системі управління фінансами корпорації

Тема 1. Економічний зміст та призначення корпоративних фінансів

1.1 Поняття, функції та принципи організації корпоративних фінансів

Фінанси як вартісна категорія. Функції фінансів. Принципи організації корпоративних фінансів.

1.2 Фінансовий менеджмент в системі управління фінансами корпорацій

Головні завдання фінансового менеджменту як науки. Їх зміст та тлумачення. Предмет та метод фінансового менеджменту.

1.3 Фінанси корпоративних структур

Фінанси зарубіжних корпоративних структур. Фінанси вітчизняних корпоративних структур. Фінансова політика корпорації.

Тема 2. Корпорація і фінансовий ринок

2.1 Основні моделі класичного фінансового інвестування

Умови існування «ідеального» ринку. Теорія структури капіталу. Вплив політики виплати дивідендів на курси акцій корпорацій. Теорія портфеля та оцінка доходності фінансових активів. Теорія ціноутворення опціонів Ф. Блека та М. Шоулза. Теорія ефективного ринку.

2.2 Роль корпорацій на фінансовому ринку.

Емісія акцій корпораціями як засіб залучення грошових ресурсів. Учасники та структура фінансового ринку. Первинний та вторинний ринок цінних паперів. Формування курсової вартості корпоративних цінних паперів на фінансовому ринку.

2.3 Фінансовий ринок як об'єкт державного регулювання

Заходи державного впливу на фондовий ринок. Регулювання підприємницької діяльності професійних учасників фондового ринку. Об'єкти регулювання на фондовому ринку: брокерська діяльність, дилерська діяльність, діяльність з управління цінними паперами та інші.

Тема 3. Аналіз фінансових звітів корпорацій

3.1 Фінансова звітність як основа аналізу якості фінансів підприємства

Бухгалтерський баланс його зміст та форма. Звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів. Методика експрес-аналізу балансу. Економічний зміст форм фінансової звітності. Використання функцій Excel при розрахунках фінансових показників.

3.2 Показники ділової активності

Основні показники ділової активності, методика їх розрахунку та економічний зміст.

3.3 Показники структури капіталу

Основні показники структури капіталу, методика їх розрахунку, нормативні значення та економічний зміст.

3.4 Показники рентабельності

Основні показники рентабельності, методика їх розрахунку та економічний зміст.

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та їх використання у фінансових розрахунках

4.1 Методичний інструментарій оцінювання вартості грошей у часі та його застосування у фінансових розрахунках.

Загальне поняття вартості грошей у часі. Категорії, що використовуються при визначенні вартості грошей. Класифікація та види процентних ставок. Використання фінансових функцій Excel для розрахунку вартості грошей в часі.

4.2 Визначення майбутньої вартості грошей у фінансових розрахунках

Прості та складні ставки, методика розрахунку та економічний зміст. Інтервали розрахунку. Грошові потоки, ануїтет.

4.3 Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках

Прості та складні ставки визначення теперішньої вартості, методика розрахунку та економічний зміст. Інтервали розрахунку.

Змістовий модуль 2. Фінансові рішення: активи та джерела фінансування корпорації

Тема 5. Управління прибутком корпорації

5.1 Сутність і види прибутку підприємства

Роль і місце прибутку в ринковій економіці. Види прибутку.

5.2 Мета і функції управління прибутком

Принципи забезпечення ефективного управління прибутком. Завдання системи управління прибутком.

5.3 Механізм формування операційного прибутку

Поняття безбиткового рівня виробництва. Операційний леверидж. Методика визначення та показники рівня операційного левериджу.

Тема 6. Управління активами корпорації

6.1 Управління оборотними активами

Аналіз складу та структури оборотних активів. Методика оптимізації залишків оборотних активів.

6.2 Стратегія фінансування оборотних активів

Джерела формування оборотних активів та їх класифікація. Рівні фінансової стійкості, їх економічний зміст.

6.3 Управління необоротними активами

Економічний зміст та види необоротних активів. Показники якісного складу та руху основних засобів, майнового стану корпорації.

Тема 7. Управління капіталом

7.1 Економічна природа капіталу

Поняття та класифікація капіталу. Середньозважена та гранична вартість капіталу. Структура капіталу та прийняття інвестиційних рішень.

7.2 Управління власним капіталом

Склад та структура власного капіталу. Оцінка окремих елементів власного капіталу. Емісійна політика. Дивідендна політика. Вимірювання ефективності власного капіталу.

7.3 Управління позиковим капіталом

Склад та структура позикового капіталу. Вартість залучення позикового капіталу. Ефект фінансового левериджу. Показники ефективності позикового капіталу.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Семінарське заняття	Предмет і завдання курсу
Тема 2. Семінарське заняття	Роль фінансового ринку у розвитку корпорації
Тема 3. Практичне завдання 1.	Принципи та методи аналізу фінансових звітів корпорацій
Тема 4. Практичне завдання 2.	Методи та підходи до визначення вартості грошей в часі
Тема 5. Практичне завдання 3.	Механізм формування операційного прибутку
Тема 6. Практичне завдання 4.	Принципи управління активами корпорації
Тема 7. Практичне завдання 5.	Принципи ефективного управління капіталом корпорації

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 7	Вивчення лекційного матеріалу та та наукових публікації за темою
Тема 1 - 2	Підготовка до семінарських занять
Тема 3 - 7	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 7	Підготовка до екзамену

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Корпоративні фінанси» для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких методів навчання та викладання як: проблемні лекції (тема 1, 2), дебати (тема 1, 2, 4, 5), дискусії (тема 4, 5, 6, 7), презентації (тема 1, 2).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання практичних завдань (20 балів), поточна контрольна робота (10 балів), колоквіум (30 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка бізнесу».

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

1. Який варіант співвідношення запасів та джерел їх формування відповідає абсолютній фінансовій стабільності?

- а) власні джерела > запасів;
- б) робочий капітал > запасів;
- в) всі джерела > запасів;
- г) всі джерела < запасів

2. Показники фінансової звітності підприємства це показники, що формуються із :

- а) зовнішніх джерел інформації;
- б) внутрішніх джерел інформації;
- в) змішаних джерел інформації.

3. Коефіцієнт оборотності активів розраховується як відношення величини активів до:

- а) собівартості продукції
- б) виручки (чистого доходу)
- в) операційного прибутку
- г) чистого прибутку

4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення величини кредиторської заборгованості до:

- а) собівартості продукції
- б) операційного прибутку
- в) чистого прибутку
- г) виручки (чистого доходу)

5. Тривалість операційного циклу розраховується як сума тривалості обороту дебіторської заборгованості та:

- а) тривалістю обороту кредиторської заборгованості
- б) тривалістю фінансового циклу
- в) тривалістю обороту матеріально-виробничих запасів
- г) тривалістю обороту засобів

6. Коефіцієнт маневреності робочого капіталу розраховується як відношення робочого капіталу до:

- а) запасів
- б) залученого капіталу
- в) виручки (чистого доходу)
- г) дебіторської заборгованості

7. Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності розраховується як відношення операційних витрат до:

- а) прибутку від звичайної діяльності
- б) операційного прибутку
- в) чистого прибутку

г) виручки (чистого доходу)

8. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення величини дебіторської заборгованості до:

- а) собівартості продукції
- б) операційного прибутку
- в) чистого прибутку
- г) виручки (чистого доходу)

9. Робочий капітал розраховується як різниця між

- а) оборотними активами і поточними зобов'язаннями;
- б) поточними зобов'язаннями і оборотними активами;
- в) власним капіталом і необоротними активами.

10. До оборотних активів належать:

- а) запаси, дебіторська заборгованість, власний капітал;
- б) запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) запаси, дебіторська заборгованість, поточні зобов'язання.

11. Чому дорівнює сума робочого капіталу, якщо у підприємства відсутні довгострокові зобов'язання

- а) необоротним активам;
- б) власному капіталу;
- в) власним оборотним коштом.

12. Алгоритм розрахунку якого показника може бути представлений як співвідношення обсягу діяльності підприємства (обсягу випуску або реалізації продукції) в звітному періоді та середньої вартості необоротних активів підприємства у цьому ж періоді?

- а) показника рентабельності активів;
- б) коефіцієнту придатності необоротних активів;
- в) показника фондівдачі.

13. Яка система коефіцієнтів характеризує наскільки швидко сформовані активи обертаються в процесі господарської діяльності підприємства?

- а) коефіцієнти оцінки оборотності капіталу;
- б) коефіцієнти ліквідності;
- в) коефіцієнти оборотності активів.

14. Розбалансованістю позитивного та від'ємного грошового потоку генерується:

- а) валютний ризик;
- б) ризик неплатоспроможності;
- в) податковий ризик;
- г) структурний ризик.

15. Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як відношення активів до:

- а) Прибутку від звичайної діяльності
- б) Операційного прибутку
- в) Чистого прибутку
- г) Виручки (чистого доходу).

Завдання 2 (стереотипне). (6 балів) За наведеними нижче даними скласти звіт про рух грошових коштів прямим та непрямим методами. Вихідні дані: залишок грошових коштівна

почток періоду – 100 тис. грн., закуплено товарів 10 одиниць на суму 100 тис. грн, продано 5 одиниць на суму 60 тис. грн.

Завдання 3 (діагностичне). (7 балів) За наведеними нижче даними визначити рівень фінансової стабільності підприємства, зробити висновки. Вихідні дані: необоротні активи – 600 тис. грн., запаси – 100 тис. грн., власний капітал – 400 тис. грн., короткострокові кредити банків 100 тис. грн., кредиторська заборгованість по товарним операціям 50 тис. грн.

Завдання 4 (евристичне). (12 балів) За наведеними нижче даними зробити факторний аналіз зміни оборотності та тривалості обороту дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість: базисний період 1500 тис. грн, звітний період 2000 тис. грн. Чистий дохід: базисний період 3500 тис. грн, звітний період 5000 тис. грн. Зробити висновки.

Критерії оцінювання

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

1 бал – за правильну відповідь на кожен тест;

Завдання 2 (6 балів):

4 бали – у за правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунку;

2 бали – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 3 (7 балів):

5 балів – за логіку розрахунку показників, правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунків;

1,0 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, що входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів;

1,0 бал – за логіку й ґрунтовність висновку.

Завдання 4 (12 балів):

8 балів – за логіку розрахунку показників, правильне подання та використання методичного апарату (зокрема формул), а також арифметичну правильність розрахунків;

2 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку окремих показників, що входять до алгоритму вирішення завдання, та охайність представлення результатів;

2 бали – за логіку й ґрунтовність висновку.

Рекомендована література

Основна

1. Проноза П. В., Чмутова І. М., Берест М. М. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів: навчальний посібник Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2021, 203 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28181>

2. Фінанси / О. П. Полтнініна та ін. за заг. ред. І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2021, 215 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052>

Додаткова

3. Шиян Д. В. Формування фінансової конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України: зб. матеріалів IV міжнар.наук.-практ. конф., 25–26 бер. 2021 р. Ірпінь. 2021, С. 236-238. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25355>

4. Шиян Д. В. Фінансова стійкість як фактор формування ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики: матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. : зб. наук. пр. Полтава: ПП «Астроя», 2021, С.58-59.с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27119>

5. Шиян Д. В. Ляліна Н. С., Гончарова К. І. Рівень беззбитковості витрат як фактор визначення ризику виробництва соняшнику. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики : матеріали дев'ятої міжнар. наук.-практ. конф., 11-12 вер. 2020 р. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2020, С.83-84. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24315>

6. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Економічна безпека сучасного бізнесу в умовах діджиталізації . Економіка. Фінанси. Право. 2022, № 4. С. 24-30. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27447>

Інформаційні ресурси

7. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua>

8. Закон України Про цінні папери та фондовий ринок // Верховна Рада України; Закон від 23.02.2006 № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

9. Закон України «Про акціонерні товариства» // Верховна Рада України; Закон від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

10. Сайт ПНС Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Корпоративні фінанси» [Електронний ресурс] / Д.В. Шиян – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3850>